

"...Hij Die Israël verstrooid heeft, zal het weer bijeenbrengen en het hoeden, zoals een herder zijn kudde hoedt." Jer. 31: 10b

Drie reizen in oorlogstijd

Sinds de oorlog uitbrak, hebben we driemaal een reis naar Oekraïne gemaakt. We hebben gereisd door het land, met onze contactpersonen gesproken en gezinnen bezocht. De eerste reis bleven we in Transkarpatië, de meest rustige provincie van Oekraïne. Het luchtalarm ging diverse keren af, maar verder was het rustig. De tweede reis bezochten we vijf provincies. Die reis, en ook de derde reis naar de provincie Rovno, ervaarden we echt: dit is een land in oorlog.

In deze nieuwsbrief willen we jullie een indruk geven van het leven in Oekraïne in deze oorlogstijd. Tevens laten we zien hoe al het geld van het noodfonds besteed is en besteed wordt. Ook vertellen we hoe het met 'onze mensen' gaat, zowel de contactpersonen als de gesponsorde gezinnen.

We willen jullie allemaal enorm bedanken; dankzij jullie giften en gebeden is al deze hulp mogelijk!

Voedsel uitdelen in Oost-Oekraïne

Een land in oorlog

Onze eerste reis in oorlogstijd was naar redelijk veilig gebied, naar Uzgorod, in het westen. Onze tweede reis gingen we verder het land in. We gingen als eerste naar Lvov, daarna naar Chmelnietski, Vinnitsa, Tsjernovtsi en via Uzgorod het land weer uit. Deze reis merkten we aan alles: dit is een land in oorlog. De bewegwijzering was overal weggehaald, brandstof was op veel plaatsen al niet meer te krijgen. Verder waren er overal checkpoints met soldaten op de weg. En de wegen naar de dorpjes waren overal gebarricadeerd met zandzakken en versperringen. Ook hoorden we dat de prijzen van alle producten enorm waren gestegen. De derde reis was er bijna nergens meer brandstof te krijgen en als het er was, stonden er ellenlange rijen auto's.

Het luchtalarm ging op iedere reis regelmatig af. Maar lang niet iedereen ging naar de schuilkelder. Soms omdat het te ver was naar de schuilkelder, maar ook omdat het doorgaans loos alarm was. Wel gaan bij luchtalarm alle winkels direct dicht. Je moet je karretje laten staan en direct de winkel uit. Ook stoppen de bussen en moet iedereen uitstappen. En ben je net aan de beurt bij de benzinepomp, dan moet je wachten tot het sein 'veilig' afgegeven wordt.

Geen diesel en benzine, alleen gas

Zandzakken voor de ramen

Wegversperring

Schuilkelder

Op onze derde reis was de eerste nacht het luchtalarm twee keer afgegaan. De directeur van Chesed dacht dat het hotel ons wel wakker had gemaakt om naar de schuilkelder te gaan. Maar we hadden alle vier niets gehoord en waren ook niet gewekt. Later op bezoek bij Vadiem vertelde hij dat hij wel die nacht in de schuilkelder had gezeten. We bezochten na dit bezoek de schuilkelder. Een vrijwilliger was daar camouflagenetten aan het maken. Het was een labyrint onder de grond, waar zeker wel 50 mensen konden schuilen. Zandzakken voor de ramen, overal matrassen, en dan ook kinderspeelgoed op de grond.... Hoe confronterend! Op een bezoek vertelde een vrouw, die een moeder met kindje van drie jaar in huis had gehad, dat het kleine meisje heel de dag zei, met haar vingertje voor de mond: "Ssst, oorlog!" Dat was steeds tegen haar gezegd toen ze in de schuilkelder zaten. Wat moeten kinderen ook veel meemaken!

Camouflagenetten maken in schuilkelder

Kinderspeelgoed, hoe confronterend

Viktor uit Svaljava

Op alle drie onze reizen spraken we af met Viktor. Via hem steunen we een gemeente in Poltava, die voortdurend met een klein team naar Charkov, Soemy en andere plaatsen dicht bij het front reizen. Ze brengen daar voedsel naar de mensen in schuilkelders. En ze evacueren mensen uit dat gevaarlijke gebied door hen op de terugreis mee te nemen. Tegenwoordig brengen ze ook voedsel naar dorpen die op de Russen zijn heroverd. Een reis naar zo'n onveilig gebied kost rond de 1000 euro aan diesel en aan voedselproducten. We hebben al heel veel reizen kunnen bekostigen, dankzij de giften voor het noodfonds! We krijgen voortdurend foto's en filmpjes doorgestuurd. Daarop zijn mensen te zien, die te midden van verwoeste en zwaar beschadigde huizen hun diepe dankbaarheid uitspreken aan God en aan Roechama, voor het ontvangen voedsel.

Met Viktor en zijn vrouw

In de rij voor voedsel

Alles verwoest

Op weg naar veiliger gebied

Medische spullen

Onze tweede reis zat de bus helemaal vol met medische spullen, waar om gevraagd was door de directeur van Chesed in Chmelnitski. Toen we in het Chesed kantoor aankwamen, zagen we dat het kantoor gedeeltelijk veranderd was in een opslag. Heel veel liter water, heel veel lang houdbaar voedsel, twee hele grote vriezers en een klein kamertje vol medicijnen, verband etc.; het leek wel een apotheek. De directeur was duidelijk op alles voorbereid! Ook onze medische spullen werden daar voor een deel aan toegevoegd. Een ander deel ging naar het leger, zoals bijvoorbeeld de first-aid-kits, die in een rugzak passen. En een deel ging naar het ziekenhuis. Op onze derde reis hadden we weer een bus vol met medische spullen. Ook hier in Rovno was een deel voor de Joodse gemeenschap, een deel ging naar het ziekenhuis en een deel naar het leger.

Medische spullen voor het leger

Uitladen medische spullen

Mensen voor de gaarkeuken

Luisteren naar verhalen vluchtelingen

Gaarkeuken vluchtelingen

Het westen van Oekraïne zit vol met vluchtelingen uit het oosten. Zij zijn veelal berooid aangekomen, met het weinige wat ze mee konden nemen. Sasja, de leider van de Joodse gemeenschap in Tsjernovtsy, vertelde dat de stad met 261.000 inwoners er op eens 100.000 mensen bij gekregen heeft. Daaronder zijn ook veel Joodse vluchtelingen. In Tsjernovtsi zijn we voor hen ook de gaarkeuken gaan betalen. Toen we de synagoge bezochten, wachtte een deel van deze mensen ons op om ons te bedanken en om hun verhalen te vertellen. Eén vrouw vertelde hoe ze met haar kinderen tien dagen in de schuilkelder had doorgebracht. Ze zijn gevlucht toen de raketten steeds dichterbij insloegen. Heel indrukwekkend!

Voedselpakketten

Aan het begin van de oorlog zijn we direct begonnen met het uitdelen van voedselpakketten. En daar gaan we nog steeds mee door. De prijzen zijn namelijk enorm gestegen en de voedselpakketten zijn echt een zegen!

Huisvesting voor vluchtelingen

In Lvov zitten erg veel vluchtelingen uit het oosten. Omdat al deze mensen ergens moeten wonen, worden er in Lvov een aantal flats gehuurd. We betalen als stichting de huur van deze flats.

We ontmoetten in Lvov op onze tweede reis ook de voorganger van de Messiaanse gemeente uit Marioepol. Veel van zijn gemeenteleden zitten in Lvov en in Ternopol.

We hoorden dat de vluchtelingen erg open staan voor het woord van God. Er zijn al diverse vluchtelingengemeenten ontstaan en ook de bestaande gemeenten groeien door de vluchtelingen.

Met messiaanse voorgangers uit Marioepol en Lvov

Vluchtelingen teruggebracht

Onze derde reis brachten we medische spullen, maar tevens brachten we elf mensen terug naar Oekraïne: één uit Lvov, drie uit Kiev en zeven uit Rovno. Deze gezinnen waren door ons een paar maanden eerder opgehaald in Polen en in de omgeving van Nieuw-Lekkerland ondergebracht. Zij bezochten de Messiaanse gemeente en ondervonden veel liefde, zoals één van hen getuigde: *"De situatie in Oekraïne is niet veranderd, maar ik ben veranderd. Ik heb vrede en rust gevonden en heb de liefde van de Heere Jezus bij jullie ervaren."*

Gezinnen weer herenigd

Weer herenigd met man

Afscheid van Vika

Elina ligt al paar jaar op bed

Aliyah

De oorlog in Oekraïne heeft ook veel Joodse mensen in Oekraïne (en trouwens ook in Rusland) doen besluiten om aliyah te maken. Ook verschillende gezinnen uit ons sponsorplan hebben aliyah gemaakt. Maar er zijn ook redenen waarom mensen (nog) geen aliyah willen of kunnen maken. Als een man tussen de 18 en 60 jaar oud is, mag hij het land niet uit. Het is te begrijpen dat een vrouw niet zonder haar man wil emigreren met de kinderen. Ook komt het voor dat documenten ontbreken, waardoor het niet mogelijk is. En daarnaast wonen veel van onze gezinnen in het betrekkelijk veilige westen van Oekraïne; zij besluiten het nog aan te kijken. Maar we blijven hen stimuleren om naar het land van de belofte te gaan! Zie bijvoorbeeld het verhaal van Elina op blz. 11.

Verlag van drie reizen

Persoonlijke verhalen

Tijdens de drie reizen hebben we met al onze contactpersonen gesproken, over henzelf, de situatie en de gesponsorde mensen. We hebben hen ook de (financiële) hulp kunnen geven die ze nodig hebben, ook alle gevraagde extra noodhulp. We hebben ook enkele gezinnen bezocht en tijdens de derde reis wel een achttal.

Tijdens de eerste reis gingen we als eerste op bezoek bij Mirojsja, Vadiem en Gobika, waar ook Yudita en Lilya, respectievelijk onze contactpersoon en boekhoudster, aanwezig waren. Lilya was één van de Joodse mensen die we in tranen hebben gezien. Sommigen van hen hebben familie in Rusland die geïndoctrineerd zijn door de Russische propaganda; zo ook de tante van Lilya. Lilya vertelde onder tranen dat een tante zei dat ze achter Poetin staat. Andere familieleden in Rusland zeiden: "Bij jullie zijn allemaal fascisten en nazisten. We komen om jullie te bevrijden." Lilya ging verder: "Ze is hier notabene een paar

jaar geleden geweest, dus ik zei tegen haar: "Heb je hier toen fascisten en nazisten gezien? Nou dan!" De impact van de oorlog op de verhoudingen tussen Oekraïners en Russen bleek veel erger dan wij ons hadden kunnen voorstellen. Jarenlange vriendschappen met Russische vrienden of familieleden zijn verstoord.

Gebedsverhoring

De volgende dag werden we door Nadya van de organisatie Zhyttia, ook in Uzgorod, helemaal bijgepraat, met goed en minder goed nieuws: "Al onze mensen hebben wel - veelal Joodse - vluchtelingen in huis gehad. De Rabbijn uit Dnepro vroeg bijvoorbeeld of we zijn familieleden konden opvangen, dat hebben we gedaan. Bij al onze mensen sliepen mensen op matrassen op de grond. De meeste vluchtelingen zijn doorgereisd. We hebben ook heel veel gebeden. De Heere heeft ook wonderlijke verhoring gegeven, zoals bij de schoonzus van Maya. Deze woonde in Tsjernikiv met haar twee kinderen. Toen de oorlog begon en er hevig gebombardeerd werd, zaten ze in de schuilkelder. Maar ze wilden niet opgehaald worden. Pas toen de raketten steeds dichterbij insloegen, wilden ze weg. Maar toen kon het niet meer. Twee bruggen over de rivier voor autoverkeer waren gebombardeerd en die rivier moesten ze over. Deze vrouw belde huilend op: "Help ons alsjeblieft". Wij zijn gaan bidden, allemaal. Eergisteren kwam het antwoord van God, het had twee nachten gevoren en heel het gezin kon over het ijs naar

de overkant en ze zijn veilig aangekomen. Prijs de Heer! Terwijl er ook heel veel vluchtelingen worden doodgeschoten. Zoals een tiener in Marioepol die uit de schuilkelder kwam om water te zoeken. Ze werd door Russen in haar rug geschoten; de ouders lachten toen ze stierf." De verhalen die verteld worden zijn zo ongelooflijk; verschrikkelijke dingen vinden er plaats! Niet alles is geschikt om in deze nieuwsbrief te vertellen.

Nieuws van Zhyttia

Nadya vertelde ook over de eigen mensen van Zhyttia: "Bij Jaroslav is kanker geconstateerd. Zijn zoon ging in het leger, kreeg daar Covid en heeft

zijn vader en moeder besmet. Na twee weken waren ze zo vermagerd, en hoestten ze zo. Jaroslav ging naar de dokter en daar werd ontdekt dat hij kanker had en dat deze ook uitgezaaid is. Hij kan niet meer naar de samenkomst komen. Ik bel elke dag. Hij klinkt opgewekt en doet iedereen

ook altijd de hartelijke groeten." Inmiddels kunnen we vertellen dat de medicijnen – waarvoor Roechama betaalt- aanslaan en dat hij alweer naar de samenkomst komt! Prijs de Heer!

Nadya vertelde verder over Sveta, zij is overleden: "Haar zoon Igor vertelde: "Ze vond het altijd zo fijn als jullie kwamen. Als jullie geweest waren, sliep ze daarna altijd beter." Nadya zei: "Hoewel ze haar zoon de laatste tijd niet meer herkende, kende ze mij nog wel. Zij praatte zelfs nog met mij. De laatste keer dat ik er was, was de Heilige Geest zo aanwezig."

Er was nog een vreugdevolle gebeurtenis, vertelde Nadya verder: "Rosa in Moekatsjevo vierde haar 100-ste verjaardag. We brachten bloemen en er was ook een muzikant".

"Met Joelja in Beregova gaat het heel goed," vervolgde Nadya, "nu de keukens is aangebouwd en dichtgemetseld is het veel warmer in huis. Ze hilde, omdat ze het zo goed heeft nu. Ik had haar eerder al gezegd dat zij niet langer zwarte kleren moest dragen en dat ze niet elke dag naar het graf van haar man moest gaan: "Je moet het nu loslaten," heb ik gezegd. De laatste keer dat we bij haar waren ging het veel beter met haar... en ze was zo dankbaar."

Bij Sasja op bezoek

We bezochten Sasja, de Joodse man, die door de vele liefde die getoond werd door de mensen van Zhyttia en Roechama, zo veranderd is. Hij is van een eenzame, gesloten, mensenschuwe man, veranderd in een open en hartelijke man. Sasja vertelde open over het ongeluk dat hij mee-

gemaakt heeft: "Ik heb de engel van de dood ontmoet, na de tweede operatie heb ik hem drie keer gezien en ik was heel erg bang; ik dacht ik ga sterven. Hoe kan ik hieruit komen? Als hij weer komt, sterf ik. Maar ik heb geleerd, dat wanneer een mens zich bezig houdt met de Tora de doodsendel hem niet doodt." Sasja liet ons ook een boek van de Kabbala zien. We begrepen dat we voorzichtig moesten zijn, om hem niet te beschadigen. We legden uit dat er redding is door het Nieuwe Verbond, zoals dat in Jeremia 31:31 staat. Dat lasen we ook voor hem en legden uit dat dit vervuld is in de dood van Jesjoea. We baden voor hem en boden hem behalve een stuk kaas ook het boek aan met getuigenissen van Joodse mensen, die tot geloof gekomen zijn.

Katja's verhaal

Katja was de volgende die we bezochten. Zij bezoekt de samenkomsten heel trouw en omdat ze zo goed en met luide stem kan lezen, leest zij altijd de Schriftgedeelten voor. Vanya heeft namelijk na de keeloperatie nog steeds zijn stem niet terug. Katja had

eerd te worden, soms ook door met goud te betalen. Katja's opa werd door de Hongaarse politie naar een arbeidskamp gestuurd. Door geld te geven kwam hij vrij en hij liep daarna een paar honderd kilometer naar Uzgorod. Toen haar oma en drie kinderen naar het getto in Boedapest werden gestuurd, zijn opa en oma elkaar kwijtgeraakt. Opa is nooit meer gevonden.

Dat doet het meest pijn

De huidige oorlog is voor Joodse mensen alsof zij nu mee moeten maken wat hun ouders of grootouders meemaakten. Het ergste voor hen is

nu wel, dat er door Rusland beweerd wordt dat de Oekraïners zelf hun eigen mensen zouden doden en dat de gruwelijkheden zoals ze in Boetsja plaats hebben gevonden 'theater' zou zijn. Dat doet wel het meest pijn, hoorden we overal.

Ook Eva bezochten we, zij kwam ons huilend tegemoet. Ze had net weer vreselijke dingen op het nieuws gezien en gehoord. De nacht ervoor had ze ook heel slecht geslapen: "Ik heb tot drie uur wakker gelegen!" Eenmaal binnen aan de tafel gezeten, werd ze rustig. We vroegen naar haar kinderen. Eva praatte over haar zoon, die ook in Uzgorod woont en haar dochter die in Duitsland woont. Zij trouwde met een Duitser. Eva's drie kleinkinderen in Duitsland zijn ook allemaal al in de twintig. "In november werd ik 75 jaar, toen is mijn dochter geweest en ze is de hele week gebleven. En ze nodigde me ook uit: "Kom naar ons!"

Een boek voor Sasja

Maar ik heb gezegd: "Ik heb het hier goed, moge God mij beschermen."

Eva bezoekt trouw de samenkomsten: "Eerst was er de pandemie, toen was het een moeilijke tijd. We misten de samenkomst zo, dat we op een gegeven moment zeiden: "Quarantaine of niet, wij komen." Nadya herinnerde zich: "De eerste keer dat we weer een samenkomst hadden, wilde niemand naar huis. Nu is het oorlog, de sirene gaat vaak, taxi's en bussen rijden dan niet, maar toch komen er dan mensen naar de samenkomst, lopend. Zij zeggen: "Kijk maar, wij zijn er!"

We lazen uit de Bijbel en gaven haar een boek en natuurlijk zoals we dat al jaren gewend zijn, een stuk kaas! Het was heel fijn om zo persoonlijk de mensen te bemoedigen, juist nu er zoveel zorgen zijn en zoveel angst en verdriet.

Niet geluisterd

Tijdens onze tweede reis was onze eerstebestemming Lvov. Daar ontmoeten we Sergey, de voorganger van de Messiaanse gemeente in die plaats, wiens vrouw en twee dochters en een kleinkind door ons opgehaald werden uit Polen. Zij wonen nu in Sliedrecht en bezoeken elke sabbat de samenkomst in Nieuw-Lekkerland. Sergey heeft het heel druk met Messiaanse vluchtelingen uit Marioepol. Hij deelt namens Roehama voedselpakketten uit en heeft voor verschillende van hen appartementen gehuurd. Ook de voorganger uit Marioepol, Anatoli, is naar Lvov gevlucht. We hebben hem ook kort ontmoet. Sergey en Anatoli waren juist van plan de volgende dag naar Transkarpatië te reizen. Anatoli wilde daar kijken of er grond te koop is, om daar een messiaanse 'synagoge' te bouwen voor de gemeente. Sergey vertelde dat de vorige voorganger van de messiaanse gemeente in Marioepol acht jaar geleden een profetie had gehad dat Marioepol met de grond gelijk gemaakt zou worden en dat ze naar Transkarpatië moesten verhuizen. Sergey: "Daar is niet naar geluisterd, iedereen is in Marioepol gebleven. Er zijn huizen gebouwd, die nu allemaal met de grond gelijk gemaakt zijn."

Bij directeur Igor, Sveta en Roeslan

Dozen medische spullen

Grote voorraad

We reisden door. In Chmel'nitsky hoorden van Igor, de directeur, hoe het hen vergaan was in de eerste oorlogsmaanden: "Er kwamen heel veel vluchtelingen uit het oosten. Wij hadden in ons gebouw ook 21 Joodse mensen opgevangen. Velen zijn doorgereisd naar Israël maar vooral naar Duitsland. Heel opmerkelijk, toen (tijdens WO II) verborgen we ons als Joden voor de Duitsers bij de Russen en nu verbergen wij ons bij de Duitsers voor de Russen." De Joodse mannen tussen de 18 en 60 jaar mogen het land niet uit. Dat is ook de reden dat veel Joodse vrouwen met hun kinderen geen Aliya maken; ze moeten dan hun mannen of vaders achterlaten. Daarom blijven ze liever in Europa om terug te kunnen keren of te wachten tot hun man ook het land uit mag. Igor vertelde ook dat de 1000 voedselpakketten door Roehama betaald allemaal uitgedeeld zijn. We zagen ook dat in het Chesed gebouw grote voorraden voedsel en water waren opgeslagen. Er was ook een grote medicijnvoorraad. Allemaal voor het geval de situatie in Chmel'nitsky zou verslechteren en in het slechtste geval de stad onder vuur zou komen te liggen. We losten de inhoud van onze bus, die vol zal met medische spullen,

voor zowel Chesed, het ziekenhuis en het leger.

Zijn jullie niet bang?

We vervolgden onze reis en deden een kort bezoek in Vinnitsa. We spraken daar lange tijd met Volodja. Hij is altijd heel goed geïnformeerd op elk terrein. Zijn eerste vraag was: "Zijn jullie niet bang?" Hij vertelde dat er die nacht in Zhmerinka, 40 kilometer van Vinnitsa, drie raketten waren neergekomen op het station en omgeving: "Dat is om het vervoer van wapens uit het westen per spoor onmogelijk te maken. Tanks kunnen alleen maar per trein vervoerd worden." Op de vraag of er veel mensen vertrokken zijn naar Israël antwoordde Volodja: "Bij ons vandaan niet zoveel, het zijn vooral oudere mensen die familie in Israël hebben, die vertrokken zijn. Maar niet allemaal vertrekken ze naar Israël; er zijn er ook die naar de Arabische Emiraten, Canada en Duitsland gaan."

Met Volodja en Ira, de nieuwe directeur

Tsjernovtsi vol vluchtelingen

We reden terug naar Chmel'nitsky en daalden af naar het zuiden, naar Tsjernovtsi. We ontmoetten daar onze contactpersoon Ella en het hoofd van de Joodse gemeenschap Sasja. Ze zijn allebei druk bezig met de opvang van

Joodse vluchtelingen, o.a. uit Odesa. In de hele stad zijn wel 100.000 vluchtelingen binnen gekomen. Als stichting ondersteunen we de Joodse gemeenschap financieel om de opvang en voedselhulp mogelijk te maken. Van de Joodse gemeenschap dienen er ook verschillende in het leger. We bezochten een paar Joodse mensen die we sponsoren.

Met de vluchtelingen

Jelik loopt weer

Jelik heeft twee jaar geleden een insult gehad en hij raakte daarbij halfzijdig verlamd. Behalve een broer in Israël heeft Jelik alleen nog een zoon, maar deze bezoekt hem zelden. We werden binnen gelaten door Kolja, die als een soort 'thuishulp' Jelik drie keer per dag bezoekt en helpt. Dankzij de inzet van Kolja lukt het Jelik weer om stukjes te lopen. Dat moest ook even gedemonstreerd worden; inderdaad Jelik kon met behulp van een stok al zelfstandig een eindje lopen. We complimenteerden hem vanwege zijn doorzettingsvermogen en Kolja voor zijn trouwe hulp. We gaven Jelik bij het weggaan nog een boek en een stuk kaas.

Jelik kan weer lopen

We konden er zelfs niet over dromen

Aleida had heel erg naar ons uitgekeken. Zij is nooit getrouwd geweest en heeft ook geen kinderen. Na 31 jaar met giftige lakken in een meubelfabriek te hebben gewerkt, werd ze ernstig ziek en lag heel lang in het ziekenhuis. Toen ze weer naar huis mocht, is haar broer vanuit Oost-Oekraïne bij haar komen wonen. Tijdens de Corona tijd kreeg Aleida een ernstige longontsteking en zij is al die tijd niet buiten geweest en nu het oorlog is gaat ze ook niet naar buiten. Anatoli is erg bezorgd voor haar. Voor Aleida is bezoek dan ook zo belangrijk. Ze straalde toen ze ons zag en ze bleef stralen. Ze voelde zich zo vereerd dat we weer bij haar op bezoek kwamen en dat nog wel in oorlogstijd: "We konden er zelfs niet over dromen, dat jullie zouden komen." Aleida vertelde dat ze steeds kaarten ontvangt en dat ze zo graag de kaarten wil beantwoor-

Aleida is zo blij

den: "Maar we hebben geen adres om naar terug te schrijven." We gaven Aleida het boek De Schuilplaats van Corrie ten Boom. Anatoli beloofde dat hij het aan zijn zus zou voorlezen.

Bezoeken in Rovno

Tijdens onze derde reis bleven we in Rovno en omgeving. Als eerste kwam Olga naar ons toe met haar man Viktor, vlakbij de synagoge, waar wij op een terrasje op haar gewacht hebben. Deze creatieve vrouw had voor haar sponsor wat geborduurd, omdat die 70 jaar geworden was. Olga heeft bijna dagelijks contact met haar sponsor. Olga vertelde dat ze een zware heupoperatie nodig heeft: "Ik kan bijna niet meer lopen!" Dat laatste hadden we al gezien, zelfs met twee stokken kwam ze maar moeilijk vooruit. De operatie die in Tsjernovtsi gedaan zou moeten worden, kost wel 5000 dollar: "Als ik een invalide indicatie had, zou

Olga loopt moeilijk

ik het gratis kunnen laten doen, maar dan moet ik wel vijf jaar wachten op een operatie." Ze kijkt nu of het ergens goedkoper kan. Ook voor Olga hadden we een mooi boek, één met getuigenissen.

Van de trap gevallen

Bij Vadiem en zijn twee kinderen en zijn moeder, waren we al eerder geweest. Maar toen waren de kinderen Eva, 9 jaar en Vadiem, 12 jaar, niet thuis. Moeder heeft het gezin verlaten voor een andere man. Oma kijkt naar de kinderen als Vadiem werkt. We zagen dat Vadiem heel moeilijk liep: "Ik loop al anderhalve maand in de 'zieketewet. Toen het alarm afging, rende ik naar de schuilkelder en viel van de trap en scheurde mijn pees. Ik heb twee weken in het ziekenhuis gelegen." Vadiem zijn been is nog erg dik. Hij vertelde dat hij 70% van zijn loon krijgt: "Dat komt omdat ik wel 22 jaar werk ervaring heb, als elektromonteur om storingen op te lossen."

Er werd veel over de oorlog gesproken, over de dreiging vanuit Wit-Rusland, waardoor heel veel Oekraïense soldaten 'beziggehouden worden' en dus niet in het oosten ingezet kunnen worden. Genna wist ook precies te vertellen hoeveel vliegtuigen, tanks enz. er aan Russische kant waren vernietigd. Hij gaf ook een duidelijke analyse van de oorlog. Als ex-kolonel heeft hij een helder beeld van alles. Hij kwam ook nog met een grapje: "Wat is het verschil tussen Amerikanen en Russen? De Amerikanen hebben het goed maar zijn ontevreden over hun president, de Russen hebben het slecht maar zijn tevreden over hun president."

We spraken met Vadiem over het maken van Aliya. Genna noemde een paar gezinnen, die naar Israël vertrokken zijn, als voorbeeld. Vadiem zei: "Vroeger heb ik er wel over gedacht." Wij vulden aan: "Is het dan nu niet de

Bij Vadiem thuis

tijd?" Vadiems oma was een overlevende van de holocaust, haar hele familie is omgekomen. We bemoedigen hen met Jeremia 31: 10 : *"Hoor het woord van de HEERE, heidenvolken, verkondig het in de kustlanden van ver weg, en zeg: Hij Die Israël verstrooid heeft, zal het weer bijeenbrengen en het hoeden, zoals een herder zijn kudde hoedt."*

Als we werken, denken we niet aan oorlog

Daarna bezochten we Ira, de achtergebleven tante van de familie Nos, die Aliya maakte net voor de oorlog uitbrak. Net op tijd, want daarna had het niet meer gekund, omdat ze maar twee kinderen hebben. Ira heeft een beperking, maar wordt dagelijks bezocht door Larissa, die het huishouden en de boodschappen voor haar doet. We lazen psalm 23 voor Ira. De Heere is niet alleen Davids herder maar ook de hare. We lieten ook het boek de Schuilplaats achter. Ira leest graag.

Op het kantoor troffen we Alla, de vrouw van Genna. Voor haar en Genna is het heel zwaar, de oorlog met alle dreigingen, de mensen die aandacht en hulp vragen, het registreren van de vluchtelingen, het uitdelen van de Matzes met Pesach en 195 voedselpakketten en de administratie van alle hulp. Alla had één schrale troost: *"Als we werken, denken we niet aan de oorlog."* Toen we hen beiden uitnodigden voor een korte rustpauze in Nederland tegelijk met een Roechama-avond, waren ze gelijk enthousiast. Inmiddels hebben we dit geregeld, zie achterzijde van deze nieuwsbrief.

We hadden ook nog een ontmoeting met Oleg de leider van Operatie Mobilisatie in Oekraïne en ook voorganger

van een Messiaanse gemeente in Rovno. Hij en zijn mensen helpen mensen in Dnepro en omgeving met hulpgoederen, maar ook door te prediken. Volgens Genna hebben rijke Joden in Dnepro raketschilden, luchtverdediging gekocht om de stad te beschermen tegen luchtaanvallen. En Oleg voegde toe: *"Wij geloven dat God op gebed heel veel beschermt."*

Natalja, die tegenwoordig in een soort gemeenschapshuis woont, ontmoeten we ook. Niet bij haar thuis, maar in een dierenwinkel. Haar dochter Sasja is naar Tsjechië gegaan, waar ze woont bij haar oudere zus, Loeda. De sponsor van dit gezin had extra geld meegegeven, dat overhandigden we en ook gaven we het boek 'Onze grote God' met korte verhalen met een geestelijke strekking en een toepasselijk Bijbelvers.

Op bezoek bij Ira

25 keer geopereerd

De volgende dag deden we bezoeken in Zdolboenov, vlakbij Rovno. Als eerste bezochten we Nikolai van 44 jaar oud, die bij zijn moeder woont. Zijn vader is jaren geleden al overleden. Hij was nog maar 60 jaar. Nikolai is invalide vanaf zijn jeugd: *"Ik heb een ongeluk gehad toen ik elf jaar was. Ik reed op een paard en werd door een auto aangereden. Ik ben wel 25 keer geopereerd."* Er is ontsteking van de botten geconstateerd. Ondanks dat hij een groot deel van zijn jeugd in het ziekenhuis doorbracht, heeft hij toch de technische school in Rovno afge maakt en een diploma behaald. Ook is Nikolai getrouwd geweest en heeft een dochter, maar zijn vrouw liet hem in de steek. Daarna keerde Nikolai uit Cherson terug naar Rovno/Zdolboenov, waar hij tijdelijk als jurist heeft gewerkt. Moeder Lilya vertelde hoe alle grote bedrijven uit het buitenland zijn

Nikolai vertelt

opgekocht, zoals de broodfabriek en de cementfabriek. Haar eigen naaiatelier met zo'n twaalf meisjes als naaister: *"Ik had toen zoveel bestellingen, ik kon altijd vier maanden vooruit, maar er is nu niets meer van over."* Bij het afscheid gaven we het boek 'De schuilplaats' en aan Nikolai het boek 'Waarom ik?'

Alles wordt gestolen

Bij Kliment en zijn moeder Oksana waren we al eens eerder geweest, maar toen was Kliment niet thuis. Hij was nu wel thuis, omdat hij online lessen volgde. Dat onderbrak hij voor een half uurtje omdat wij te gast waren. Kliment zit in de 11e klas. Zijn droom is om op de universiteit iets van IT te kunnen gaan studeren. Als hij in Rovno terecht kan, kan hij thuis blijven wonen. Ook hier ging het weer een poosje over de oorlog. Genna: *"Het zijn vooral de arme Russische mannen uit de dorpen die zich opgeven om te vechten, omdat ze dan geld verdienen. En ze mogen stelen. Als bewoners hen dat verbieden, worden die gedood. Vervolgens stelen ze alles wat maar enigszins bruikbaar is."*

Bij het afscheid gaven we Kliment het boek van Jacob Damkani 'Waarom ik?'. Zijn moeder kreeg 'De schuilplaats'. Bij het weggaan zagen we dat de oma van Kliment er ook was. Zij was in de keuken blijven zitten.

Oksana en haar moeder

Bijna 102 jaar

Bij Anna waren we niet eerder geweest. Zij werd door Genna voorgedragen om te gaan sponsoren. Zij stamt uit een artsenfamilie. Haar moeder was arts, haar vader was röntgenloog, haar zus, die zes jaar jonger is, is arts en zijzelf is tandarts. Haar moeder was kapitein in het Rode leger. Haar vader en moeder hebben elkaar in het ziekenhuis ontmoet. Anna vertelde: *"Mijn moeder is op twee maanden na 102 jaar geworden. Ze was alleen de laatste 1 ½ jaar bedlegerig. Alleen de patranas, Anna, die er ook bij was, herkende ze nog. Zij verzorgde haar voortdurend. Mijn vader is overleden in 1985, hij was toen 60 jaar."* Anna vertelde dat ze heel snel iets breekt: *"Ik heb in mijn leven zes keer iets gebroken, ik heb zachte botten. In de winter ben ik bang om naar buiten te*

Aan tafel bij Galina en Volodja

de om met Volodja. Volodja heeft een beperking en is daarnaast ook nog redelijk doof. Om deze reden praat hij verschrikkelijk hard en vaak ook moeilijk te verstaan. Daarnaast had Genna, zoals we van hem gewend zijn, heel veel te vertellen en zowel Volodja als Genna moesten door Ria vertaald worden. Het was een kakofonie van stemmen soms. Al wonen Galina en haar zoon dicht bij het spoor en is er daarom groter gevaar voor bombardementen, ze gaan niet meer naar de schuilkelder, verklaarde Galina.

We kregen een complete maaltijd aangeboden, daarvoor was er zelfs een kip geslacht. We baden voor het gezin en deelden ook een paar boeken uit. Bij het weggaan liet Volodja trots de tuin zien, die vooral door hem bewerkt wordt.

Je ziet het zelf

Elina bezochten we als laatste. Zij woont ook in Zdolboenov en lijdt aan een ernstige gewrichtsziekte. Sinds 2016 komt ze al niet meer buiten en in 2018 raakte ze helemaal bedlegerig. Haar man stierf al in 1994. Elina is dus al weduwe vanaf haar 48e jaar. Ze is nu 76 jaar en helemaal van anderen afhankelijk, zoals van de patranas, de thuishulp, die de deur voor ons opende. Elina: *"Zij komt acht uur per dag en in het weekend komen bekenden mij helpen."* Op de vraag van Genna hoe het ging, zei ze: *"Je ziet het zelf"*. Elina heeft het zwaar. Ze heeft een zoon in Rusland, waar ze vaak mee belde: *"Je kunt door de telefoon nu beter niet zeggen wat je denkt, je wordt afgeluisterd. Er is nu helemaal geen telefonische verbinding meer mogelijk. We schrijven met elkaar via Wiber. Ook voor de oorlog kon ik al moeilijk met hem praten over de dreiging. Als hij zei dat alles goed*

was, zei ik: "Hoezo alles goed? Langs de hele grens van 1000 kilometer staat allemaal militair materieel, raketten die erop gericht zijn om op ons te schieten terwijl er vanuit Oekraïne niet geschoten wordt."

Genna praatte met haar over een eventuele 'medische emigratie' naar Israël: *"Denk je er niet over na? Ze kunnen veel meer voor je doen"* Elina stribbelde tegen: *"Waar moet ik heen? Hoe zou dat kunnen..."* Genna gaf het niet gauw op: *"In Israël kunnen ze je zeker helpen en er komt dan een speciale auto om je op te halen. In Israël heb je een kans om weer te gaan lopen."* Elina wierp tegen: *"Ik heb atrose, ik kan niet meer staan. Ik kan zelfs niet zitten. Ik ben realistisch, ik weet wat ik hier heb."* Toch denken we dat Elina er verder over gaat nadenken. Ze heeft ook een kleinzoon in Israël, dat trekt ook wel. We zongen nog een lied voor haar en gaven het boek de Schuilplaats. Als ze het zelf niet kan lezen, kan de patranas het haar voorlezen.

Geen weg terug

Onderweg naar Rovno gingen we langs Soshenki, de plek waar 17.500 Joden uit het getto van Rovno in 1941 in twee dagen tijd vermoord werden. Er is een indrukwekkend monument geplaatst, een torenhoge menora en verder nog een plaquette bij de afdeling, waar in het beton voetstappen zijn vereeuwigd. De voetstappen gaan allemaal één kant uit, naar beneden; er was geen weg terug...!

We sloten ons bezoek aan Rovno af met een maaltijd samen met Genna en Alla, Oleg en zijn vrouw en twee nieuwe vrienden.

Eerste contact met Anna

gaan." We vertelden Anna, wat stichting Roehama inhoudt en wie wij zijn en boden haar aan voortaan te gaan sponsoren. We gaven ook haar het boek 'De schuilplaats'.

Dank aan de Allerhoogste

Ons laatste bezoek in Zdolboenov, samen met Genna, was bij Galina met haar zoon Volodja. Ze wonen in een oud huis met rondom wat bouwvallige schuurtjes en een flink stuk tuingrond. Het eerste wat Galina zei op de vraag hoe het ging, was: *"Allereerst bedank ik de Allerhoogste en daarnaast iedereen die ons helpt. Dankzij Gods barmhartigheid hebben wij vrede in het hart."* Galina is een gelovige vrouw en dat is in alles te merken. Ze vertelde dat de mensen zich vroeger tegen hen soms wreed gedroegen, omdat haar man Joods was, *"maar"* zei ze, *"liefde overwint alles!"* Galina gaat ook met heel veel geduld en lief-

Het monument bij Soshenki

Uitnodiging | ROECHAMA-AVOND

Spreker: Genna Freyerman

ex-kolonel, ex-directeur Joodse organisatie Chesed Osher en huidige voorzitter Joodse gemeenschap in Rovno, West-Oekraïne.

Muziek en zang

o.l.v. Nederlandse en Oekraïense muzikanten

Deze avond willen we onze sponsors informeren over:

- noodhulp, die gegeven werd en wordt
- de actuele situatie in Oekraïne

Adres: Maranathakerk,
Mattenbies 1, Nieuw-Lekkerland

Datum: Zaterdagavond 2 juli

Inloop Vanaf: 19.30
Aanvang: 20.00

In de pauze is er koffie, thee en frisdrank
De avond is vrij toegankelijk

Genna

Uitdelen voedsel in Oost-Oekraïne

Wilt u bijdragen aan het werk van Roechama?

Maak dan uw gift over o.v.v. 'noodhulp' naar rekeningnummer
IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86 t.n.v. **Stichting Roechama.**

Stichting Roechama

Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland
Tel: 0184-683478
E-mail: info@roechama.nl

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678
RSIN nr : 813093867

www.roechama.nl

